

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:1518

av **Sofia Arkelsten (M)**

Vårdmödraskap i utlandet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda en lagstiftning för att ta till vara rättigheterna för barn som kommit till genom vårdmödraskapsarrangemang i andra länder än Sverige samt för vårdmodrar och vårdnadshavare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Politikens uppgift är att värna människors universella rättigheter. Lagstiftningen måste utgå från hur omvärlden verkligen ser ut.

Redan idag föds barn av en vårdmoder, med den uttalade viljan att barnets föräldrar och vårdnadshavare blir någon annan än den som burit och fött barnet. Den juridiska situationen för de barnen är oklar. Barnen finns och det är inte värdigt en rättsstat att lämna situationen oreglerad.

Frågan utreddes i SOU 2016:11, men utredningen gav inte svar på de frågor som ställdes och utredningen valde också att inte föreslå lösningar på de utmaningar som finns.

Statens medicinsk-etiska råd, Smer, lämnade ett remissvar till utredningen där de skriver att de anser att de förslag utredningen ger vad gäller barn som tillkommit genom surrogatarrangemang i utlandet är för begränsande. Smer anser att möjligheterna att fastställa rättsliga föräldrar för dessa barn borde utvidgas. Det gäller utländska fastställelser av såväl faderskap som moderskap och föräldraskap. Smer anser att barnets intresse av rättssäkerhet och trygghet i detta fall väger tyngre än statens intresse av att motverka surrogatarrangemang i utlandet. Barnet ska inte missgynnas för att det tillkommit genom surrogatarrangemang i utlandet. Eventuella åtgärder bör rikta sig mot de tilltänkta föräldrar som genomgår sådana arrangemang och inte mot deras barn.

Föreningen för surrogatmödraskap, som har till syfte att få relevant lagstiftning på plats, skriver i sitt remissvar att: ”De juridiska oklarheterna, som kommer kvarstå med utredningens förslag, bör skyndsamt regleras på annat sätt. Barnens intresse av trygghet

och rättssäkerhet borde väga mycket tyngre än det offentliga vilja att motverka surrogatarrangemang i utlandet.”

Det är tydligt att svensk lagstiftning idag inte räcker till för att reglera situationen för dessa barn. Den synen delas också av RFSU som skriver följande i ett uttalande med anledning av sitt remissvar till utredningen:

Årligen beräknas det komma omkring 50 barn till Sverige som tillkommit genom surrogatarrangemang. Dessa barn föds idag in i en mycket osäker juridisk situation. Vissa barn föds i dag in i statslöshet, saknar vårdnadshavare och drabbas i sin migrationsprocess vilket är oerhört allvarligt, något utredningen inte valt att föreslå lösningar till trots att de är väl kända. (...)

Avsaknaden av ett fungerande juridiskt system skapar en stor utsatthet för de barn som redan finns och lever i Sverige och för de barn som är på väg hit. (...)

RFSU för ett längre resonemang i sitt remissvar och är kritiska mot utredningen eftersom den inte löste sitt uppdrag: att lösa den juridiska situationen om de rättsliga problem som uppstår för barn som tillkommit genom värdgravitet i utlandet.

Bristen på relevant reglering drabbar barnen. Barn kan de facto stå utan vårdnadshavare i månader. Detta gäller både regleringen av fastställande av faderskap men dessutom behöver lagstiftningen om fastställande av moderskap moderniseras, med tanke på de medicinska framstegen vad gäller IVF, om det används egna eller donerade ägg, och om det används värdmödraskap eller ej. Som det ser ut nu måste alltså modern till ett barn som tillkommit genom värdgravitet i utlandet göra en närstående adoption även om hon är den biologiska modern, det vill säga har stått för ägget, samtidigt som en kvinna som genomgått IVF utomlands med donerade ägg och föder sitt barn i Sverige juridiskt sett fastställs som moder även fast det då är en annan biologisk koppling till barnet.

Det är uppenbart att barnen finns, juridiken släpar efter och det krävs en ny utredning som skyndsamt kan leverera förslag på lagstiftning som reglerar den här situationen för barn, värdmödrar och vårdnadshavare.

Sofia Arkelsten (M)